

**GİTAR EĞİTİMİNDE PERFORMANS ÖLÇEĞİ
GELİŞTİRME ÇALIŞMASI**

ŞEVKİ ÖZER AKÇAY

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER

2011

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

GİTAR EĞİTİMİNDE PERFORMANS ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME
ÇALIŞMASI

(A Study of Developing Performance Scale in Guitar Education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şevki Özer AKÇAY

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER

ERZURUM

Haziran, 2011

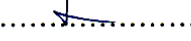
KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER danışmanlığında, Şevki Özer AKÇAY tarafından hazırlanan “Gitar Eğitiminde Performans Ölçeği Geliştirme Çalışması” başlıklı çalışma 10/06/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Cahit AKSU

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Gökâlç PARASIZ

İmza: .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. / ..

Prof. Dr. H.Ahmet KIRKKILIÇ
Enstitü Müdürü

TEZ_ETİK VEBİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Gitar Eğitiminde Performans Ölçeği Geliştirme Çalışması” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

10 / 06 / 2011

İmza

Şevki Özer AKÇAY

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİTAR EĞİTİMİNDE PERFORMANS ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Şevki Özer AKÇAY

2011, 57 sayfa

Müzik eğitiminin alt alanlarından biri olan çalgı eğitiminde, performansın ölçülmesinde bilimsel niteliklere sahip bir ölçme aracı kullanılarak daha nesnel sonuçlar elde etmek amacıyla performans testlerinden yararlanılmaktadır. Bu düşünceden hareketle, araştırma kapsamında konuya ilişkin literatür kapsamlı bir şekilde taranarak, elde edilen veriler doğrultusunda bir performans gözlem formu oluşturulmuş, oluşturulan bu performans gözlem formu hakkında uzman görüşleri alınarak bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan ölçme aracı Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ve Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda okuyan 7 bireysel çalgı gitar öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. 4 gitar öğretim elemanının puanlayıcı olarak katıldığı uygulama sonuçları çeşitli istatistik yöntemleri ve SPSS 17 bilgisayar programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Geliştirilen ölçme aracının yapı geçerliliği için faktör analizi uygulanmış, tüm faktör yüklerinin yüksek çıktığı görülmüştür. Ayrıca testin tamamı için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .84, Kendall's W puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı .60 olarak bulunmuştur.

Araştırma kapsamında yapılan çalışmalar, uygulamalar ve analizler sonucunda, geçerliliği, güvenilirliği ve kullanılabilirliği kabul edilebilir düzeyde bir ölçme aracı geliştirildiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme Değerlendirme, Performans Ölçeği, Gitar Eğitimi

ABSTRACT

MASTER THESIS

A STUDY OF DEVELOPING PERFORMANCE SCALE IN GUITAR EDUCATION

Şevki Özer AKÇAY

2011, 57 pages

In performance measurement in instrument instruction, one of the subcategories of music instruction, performance tests have been utilized to obtain more objective results by using a scale that has scientific qualities. From this point of view, within the study the literature related to the topic was scanned extensively; a performance observation form was composed through the data obtained; a scale was formed by receiving the views of experts about this performance observation form. In accordance with the views received, the scale was applied to 7 students who study at Ataturk University the Faculty of Fine Arts, Department of Musicology and Ataturk University Kazım Karabekir Faculty of Education, Department of Music Instruction and whose personal instruments was the guitar. The results of the application, to which 4 guitar instructor participated as raters, were analyzed using various statistical methods and SPSS 17 software. Factor analysis was applied for the structural validity of the scale developed and it was seen that all the loads of factors were high. Besides, Cronbach's Alfa reliability factor was detected .84, Kendall's W interraters reliability factor was detected .60.

As a result of the studies, applications, practices and analyses within the current research, it is considered that a scale that has validity, reliability and practicality at an acceptable level has been developed.

Key Words: Measurement and Evaluation, Performance Scale, Guitar Training

ÖN SÖZ

Eğitimde devinişsel alan (psiko-motor) davranışlarını ölçmek için kullanılan yöntemler performans ölçme değerlendirme yöntem/teknikleri olarak bilinmektedir. Eğitimde ölçme ve yapılan ölçümlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi, ileriye dönük olarak verilecek kararların, yapılacak düzenlemelerin, hazırlanacak olan eğitim programlarının, eğitim sürecinde ihtiyaç duyulan/duyulabilecek olan materyallerin belirlenmesine ve süreç devam ederken tekrar gözden geçirilerek geliştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır. Müzik, Beden eğitimi, resim gibi devinişsel alan becerilerinin ölçülmesi istenilen durumlarda, öğrencinin performans başarısını ölçmek amacıyla performans testleri kullanılmaktadır. Bilimsel niteliklere sahip, nesnel, tutarlı, detaylı, ileriye dönük planlama/programlama konularında sağlıklı veriler elde etmeye yarayan ölçme araçları geliştirilmesinin ve kullanılmasının, eğitim öğretim etkinliklerinde değişen çağa uyum sağlama sürecinde yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, bilgi ve deneyimlerinden oldukça yararlandığım, değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER başta olmak üzere, değerli hocam Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölüm Başkanı Yrd. Doç. Dr. Cahit AKSU'ya, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalındaki değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Cengiz ŞENGÜL'e, Yrd. Doç. Dr. Gökalg PARASIZ'a, Yrd. Doç. Dr. Barış DEMİRCİ'ye ve çalışmaya katkı sağlayan tüm diğer kişi ve kurumlara teşekkür ederim.

Erzurum - 2011

Şevki Özer AKÇAY

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar DİZİNİ	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Eğitim	5
2.1.1. Eğitimde Ölçme-Değerlendirme	6
2.1.2. Eğitimde Psiko-Motor Alan Davranışları	14
2.2. Müzik Eğitimi	15
2.2.1. Müzik Eğitiminde Performansın Ölçülmesi	16
2.2.2. Müzik Eğitiminde Performans Testlerinin Yeri ve Önemi	17
2.3. Çalgı Eğitimi	18
2.4. Klasik Gitar Eğitimi	19
2.5. İlgili Araştırma ve İncelemeler	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Çalışma Grubu	24
3.3. Verilerin Toplanması	25
3.4. Verilerin Analizi	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	28
4.1. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Kullanılan Ölçme Yöntemlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	28

4.2. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Dikkat Edilen Ölçütlere İlişkin Bulgular ve Yorum	29
4.3. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesi Amacıyla Hazırlanan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği Taslağı Hakkında Gitar Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	31
4.4. Gitar Öğretim Elemanlarının Görüşleri Alınarak Oluşturulan Ölçme Aracının Bilimsel Niteliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	33
4.4.1. Kapsam ve Yapı Geçerliliklerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum	34
4.4.2. Güvenilirliğin İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	35
4.4.3. Ölçme Aracının Kullanışlılığına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	36

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37
KAYNAKÇA	39
EKLER	41
ÖZGEÇMİŞ	48

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1 Çalışma Grubuna İlişkin Dağılımlar Tablosu.....	25
Tablo 3.2 Gitar Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Kurumlarına İlişkin Dağılımlar Tablosu.....	25
Tablo 3. 3 Gitar Öğretim Elemanlarının Kişisel Özelliklerine İlişkin Dağılımlar Tablosu.....	26
Tablo 4.1.1 Gitar Öğretim Elemanlarının Ölçme Yöntemlerine İlişkin Dağılımlar Tablosu.....	28
Tablo 4.1.2 Öğretim Elemanlarının Sınav Yapma Birlikteliklerine İlişkin Dağılımlar Tablosu.....	29
Tablo 4. 2.1 Gitar Performansının Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Dikkat Edilen Ölçütlerin İfade Ediliş Biçimlerine İlişkin Dağılımlar Tablosu	30
Tablo 4. 3.1 Gitar Eğitiminde Yarıyıl Sonu Sınavlarında Öğrencinin Performansını Değerlendirmede Öğrencinin Dönem İçi Performansına (Devam-Devamsızlık, Derse Olan İlgisi, Verilen Ödevlerine Hazırlanması) Verilen Önemi Gösteren Dağılımlar Tablosu.....	32
Tablo 4. 4.1 Ölçme Aracının Yapısını Gösterir Temel Bileşenler Analizi Sonuçları Tablosu.....	34
Tablo 4. 4.2 Ölçme Aracının İç Tutarlılığını Gösterir Güvenilirlik Testi Sonuçları Tablosu.....	35

KISALTMALAR DİZİNİ

GSEB: Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

A.İ.B.Ü. : Abant İzzet Baysal Üniversitesi

MEABD: Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

SPSS: Statistical Packcage for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişiklikleri meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitimin en önemli boyutlarından biri ölçme değerlendirme boyutudur. Bireyin, davranışlarında meydana getirilmesi öngörülen değişiklikleri ne kadar yerine getirebildiğini, ne kadar içselleştirebildiğini, ne kadar gelişme gösterdiğini tespit edebilmede ve eğitim sürecinde hem bireyin, hem eğitimcinin hem de eğitim sürecinin gelişimine yönelik kararların alınabilmesinde ölçme değerlendirme önemli rol oynar. Gelişen ve değişen eğitim yaklaşımları doğrultusunda eğitimciler ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri üzerinde daha fazla durmaktadırlar.

Davranışın tüm boyutlarının ölçümüne yönelik ayrıntılara inilerek yapılan çalışmalar, davranışın farklı boyutlarını farklı yöntem ve tekniklerle ölçmek gerektiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Çünkü davranışın bir boyutunu ölçmede başarılı olan yöntemin/teknikinin başka bir boyutu ölçmede yetersiz kalabildiği bilinmektedir.

Eğitimde devinişsel alan (psiko-motor) davranışlarını ölçmek için kullanılan yöntemler performans ölçme değerlendirme yöntem/teknikleri olarak bilinmektedir. Bireyin bir performans sergileyerek, edindiği bilgi/beceri donanımını ifade ettiği durumları yazılı ölçme araçlarıyla ölçmenin sağlıklı olamayacağı göz önüne alındığında, performans ölçümünün önemi ortaya çıkmaktadır.

Müzik eğitiminde müzik yapma devinişsel alanına yönelik performans davranışları, çalgı çalma, şarkı söyleme, beste yapma gibi davranışlar şeklinde örneklendirilebilir.

Eğitimde ölçme ve yapılan ölçümlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi, ileriye dönük olarak verilecek kararların, yapılacak düzenlemelerin, hazırlanacak olan eğitim programlarının, eğitim sürecinde ihtiyaç duyulan/duyulabilecek olan materyallerin belirlenmesine ve süreç devam ederken tekrar gözden geçirilerek geliştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın problem cümlesi “Gitar eğitiminde performans ölçeği geliştirme çalışması” olarak belirlenmiştir.

Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümlerinde ve Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında yürütülen bireysel çalgı gitar eğitiminde, öğrencinin performans başarısının objektif şekilde belirlenebilmesi amacıyla kullanılmak üzere gitar performans ölçeği geliştirme, bu çalışmanın ana problemidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, günümüzde gelişen ve değişen eğitim öğretim yaklaşımları ve ölçme değerlendirme ihtiyaçları doğrultusunda, müzik eğitiminin alt boyutlarından biri olan gitar eğitiminde, performansın ölçülmesinde, nesnel, bilimsel, tutarlı, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada ana problem çerçevesinde şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1 Gitar eğitiminde performansın ölçülmesinde gitar öğretim elemanları tarafından kullanılan ölçme yöntemleri nelerdir?
- 2 Gitar eğitiminde performansın ölçülmesinde gitar öğretim elemanları tarafından dikkat edilen ölçütler nelerdir?
- 3 Gitar eğitiminde performansın ölçülmesi amacıyla hazırlanan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği taslağı hakkında gitar öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?
- 4 Gitar öğretim elemanlarının görüşleri alınarak oluşturulan ölçme aracının bilimsel nitelikleri (geçerlilik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik özellikleri) nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrencinin öğrenme sürecinin ve bu süreç içerisinde değişik düzeylerdeki durumunun gözlemlenmesi, öğrencinin motivasyonuna ve başarısına etki eden unsurların tespit edilmesi, öğrenciye verilecek olan eğitimin planlanmasında doğru yöntem ve tekniklerin belirlenmesi, tüm bu verilerin doğru şekilde ve doğru yöntem/tekniklerle yorumlanması ve eğitimin hedeflendiği şekilde sürdürülmesi bakımından önemi büyüktür. Eğitimde değerlendirmenin doğru ve sağlıklı olabilmesi için ölçmenin doğru ve sağlıklı olması gerekmektedir. Bu nedenle kullanılan

ya da geliştirilen bilimsel nitelikte ölçme araçlarına ihtiyaç vardır. Özellikle de müzik eğitiminin bir alt kolu olan çalgı eğitiminde, öğrencinin performansının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde bu ihtiyaç daha da fazladır. Çünkü çalgı eğitiminde bireyin performansına yönelik ölçme sözlü ya da yazılı şekilde yapılamayacağından performans ölçümü ancak geliştirilen bir ölçek aracıyla yapılabilir. Çalgı eğitiminde öğrenci performansının doğru şekilde ölçülmesi, öğrencinin başarı/başarısızlık durumunun doğru şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayacağı gibi, öğrencinin gelişimine yönelik doğru kararların alınmasını ve eğitim-öğretim sürecinin de doğru şekilde planlanmasını da sağlayacaktır. Bu nedenlerden dolayı, çalgı eğitiminde performansın doğru şekilde ölçülmesini sağlayacak performans ölçeklerine ihtiyaç vardır. Bu performans ölçekleri, geçerli, güvenilir ve uygulanabilir olmalıdır. Bu araştırma, bireysel çalgı gitar eğitiminde öğrencinin ilerlemesinin değerlendirebilmesi, yapılan sınavlarda öğrencinin performansının doğru ve standart bir şekilde ölçülebilmesi, ölçüm sonuçlarının sayısal ifadelere dönüştürülebilmesi ve performansa etki eden unsurların belirlenmesi açısından önemlidir. Ayrıca mevcut performans ölçme-değerlendirme yöntemlerinin incelenmesi ve bu konuda uzman görüşlerinin alınması açısından da önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

- 1** Bu araştırma bireysel çalgı gitar eğitimi veren yüksek öğrenim kurumlarında kullanılan performans değerlendirme yöntemlerinin incelenmesi ile sınırlıdır.
- 2** Araştırma alanla ilgili literatürün taranması ile sınırlıdır.
- 3** Araştırmada kullanılan performans ölçme formu ve uzmanlarla görüşme formlarının yöntem sınırlılıkları bu çalışma için de geçerlidir.
- 4** Araştırma ölçme aracının uygulanmasında, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ve Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında okuyan 7 bireysel çalgı gitar öğrencisi, görüş alınan 9 gitar öğretim elemanı ve uygulamaya katılan 4 puanlayıcı ile sınırlıdır.

1.5. Sayılılar

- 1 Alanla ilgili literatürün doğru bilgileri yansıttığı kabul edilmiştir.
- 2 Örneklemin evreni yeterince temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Ölçme: “Basit olarak, ölçülen niteliklerin aralarındaki ilişkileri (büyüklük-küçüklük, başarılı-başarısız) koruyacak şekilde bu niteliklere sayı veya sembollerin atanması işlemleri olarak tanımlanabilir” (Tan, 2008: 32).

Değerlendirme: “Ölçme sonuçlarının, aynı alana ait bir ölçüt ile kıyaslanarak bir değer yargısına ve oradan da bir karara ulaşma sürecidir” (Yılmaz, 2007: 140).

Performans: “Yapma, ifa, icra, yerine getirme, oyun, temsil, konser, iş, eser, marifet, başarı anlamlarını taşımaktadır” (Arıkan, Yenal ve Taşpınar, 2006: 441).

Performans Testi: Eğitimde, performansa dayalı etkinlikleri ölçmek için kullanılan araçlara performans testleri denilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, bu çalışmaya temel oluşturan kuramsal bilgiler ana ve alt başlıklar halinde ele alınmış, konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

2.1. Eğitim

Bu bölümde, eğitim ve müzik eğitimi kavramları üzerinde kısaca durularak; eğitimde ölçme değerlendirme, performans testleri, performans testlerinin özellikleri, performans testlerinde kullanılan ölçme araçları ve performans testlerinin hazırlanması konuları ele alınmıştır.

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişiklikleri meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Kıncal, 2002).

Eğitim, “bilim, teknik ve sanat”ın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenip gerçekleştirilerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliği kazanır (Uçan, 2005a)

Dewey (2007)’e göre ise eğitim kuramı iki karşıt görüş üzerine şekillenmiştir. Bunlardan ilki eğitimin öğrencinin doğal yeteneklerine dayalı içsel bir süreç olduğu; diğeri ise eğitimin söz konusu yeteneklerden bağımsız bir dışarıdan oluşturma süreci olduğudur.

Sözü edilen tanımlar ışığında eğitim sürecinin, bireyin yaşantısında istenilen yönde köklü değişikliklere neden olacak olan bilimsel ve sanatsal temelli bilgi, teknik ve deneyimlerin, bireyin yetenekleri doğrultusunda ya da yeteneklerinden bağımsız olarak, sistemli bir biçimde bireye aktarıldığı süreç olduğu söylenebilir.

Eğitim sürecinin beklenen sonuçları verip vermediğini görmek; duruma göre gerekli düzenlemeleri/yenileştirmeleri yapmak, eğitim sürecinin, eğitim yöntem ve yaklaşımlarının, eğitimde kullanılan materyallerin, fiziki koşulların vb. eğitim sürecini ve eğitim kalitesini doğrudan etkileyecek olan etkenlerin doğru tespit edilmesine bağlıdır. Bu tespit etme; doğru araçlarla doğru zaman aralıklarıyla, doğru ölçümler,

doğru gözlemler ve bu gözlem/ölçüm sonuçlarının doğru şekilde değerlendirilmesiyle mümkün olabilir.

2.1.1. Eğitimde Ölçme-Değerlendirme

Ölçme-değerlendirme konusunda öncelikli olarak ölçme ve değerlendirme kavramları üzerinde ayrı ayrı durulmalı, bu kavramlar kısaca ele alınmalıdır.

“Ölçme basit olarak, ölçülen niteliklerin aralarındaki ilişkileri (büyüklük-küçüklük, başarılı-başarısız) koruyacak şekilde bu niteliklere sayı veya sembollerin atanması işlemleri olarak tanımlanabilir” (Tan, 2008: 32).

Tan (2008)’a göre ölçme işleminde üç aşama vardır. Bunlar öncelikle, ölçülmek istenen niteliklerin ne olduğunun tespit edilmesi, ölçülecek niteliklerin hangi sayı veya sembollerle ifade edileceğinin belirlenmesi, belirli kurallara göre niteliklerle niceliklerin eşleştirilmesi işleminin yapılması olarak sıralanmaktadır.

Eğitimde öğrenci başarısının belirlenmesi için yapılan ölçmelerde nitelikler sabit değil değişken yapıya sahip olduklarından, ölçme sonuçlarının geçerli, güvenilir ve tutarlı olmaları açısından bazı güçlükler ortaya çıkabilmektedir.

Ölçmek istediğimiz nitelikler sadece kişiden kişiye değil, durumdan duruma ve zamandan zamana da farklılık gösterirler (Tan, 2008).

Özellikle de performansa (devinişsel davranış) dayalı ölçmelerde performansı etkileyen faktörlerin de değişkenlik gösterebildiği göz önüne alındığında ölçme işleminde pek çok güçlük ve sonuçlarda farklılıklar olması kaçınılmaz hale gelebilmektedir.

Değerlendirme ise, ölçme işlemi sonucunda elde edilen verilerin belli sayısal ifadelere dönüştürülerek, bu sayısal ifadelerin, ileriye dönük yorumlarının yapılması işlemi olarak tanımlanabilir.

Değerlendirme; ölçme sonuçlarının, aynı alana ait bir ölçüt ile kıyaslanarak bir değer yargısına ve oradan da bir karara ulaşma sürecidir. Değerlendirme sürecinde en önemli öğe ölçüttür. Değerlendirme sürecinde ölçüte göre değer yargısı ve dolayısıyla karar değişecektir (Yılmaz, 2007).

Doğru, nesnel ve bilimsel geçerliliği olan bir eğitim sürecinin planlanabilmesi için yapılan ölçümlerin, dolayısıyla ölçümlerde kullanılan ölçütlerin ölçülmek isteneni doğru, nesnel ve bilimsel nitelikte ölçmesi gerekmektedir.

Günümüzde gelişen ve değişen eğitim yaklaşımları, birbiriyle ilişkili olarak, ölçme-değerlendirme yaklaşımlarının yöntem ve teknikleri üzerinde de etkili olmaktadır. Özellikle performans dayalı etkinliklerin ölçme-değerlendirme sürecinde sürekli yeni ölçme araçları geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılması, bu alana yönelik ölçme-değerlendirme yaklaşımlarının geliştirilmesi, günümüzde üzerinde çokça çalışılan bir alan haline gelmiştir.

Çağdaş ölçme değerlendirme uygulamaları, performans değerlendirmede olduğu gibi, gerçek yaşam durumlarında öğrenci performansının gerçek değerlendirmesi üzerine yoğunlaşmaktadır (Russel, 2008).

Bu bağlamda, performansın tanımlanması, performansın boyutlarının belirlenmesi, performans ölçümüne yönelik araçların geliştirilmesi ve bu ölçme araçlarının temel özelliklerinin bilimsel olarak ortaya konması gerekliliğinden hareketle, öncelikle performans sözcüğü üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

“Performans sözcüğü İngilizce “perform” sözcüğünden türetilmiş olup, yapmak, icra etmek, yerine getirmek, oynamak, temsil etmek, rol yapmak, rol oynamak, çalgı çalmak, marifetler göstermek anlamlarını taşımaktadır. Performans sözcüğü ise; yapma, ifa, icra, yerine getirme, oyun, temsil, konser, iş, eser, marifet, başarı anlamlarını taşımaktadır” (Arıkan, Yenal ve Taşpınar, 2006: 441).

Müzikte performans ise; çalgı çalmak, şarkı söylemek, müziksel bir davranışı ya da uygulamayı yerine getirmek, icra etmek, müzikal becerilerini göstermek olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla müzik eğitimi sürecinde ulaşılmak istenen hedeflerden birinin de “müzikal bir performans sergileyebilme” olduğu söylenebilir. Müzik eğitimi süreci boyunca, bireyin edindiği bilgi ve deneyimleri kullanabileceği, yeteneklerini sergileyebileceği alanın müzikal performans sergileme alanı olduğu düşünülmektedir.

Eğitim süreci bireyin yaşantısında/davranışlarında istenilen yönde değişiklikler yapmayı hedeflediğine göre, davranışın tüm boyutlarına yönelik bir eğitim süreci planlanması, planlanan süreç devam ederken ve/veya süreç tamamlandığında bireyden davranış boyutlarına göre ilgili performansları sergilemesi beklenmektedir.

Eğitim sürecinde bireye kazandırılması hedeflenen davranışların hem bilgi, hem tutum hem de beceri ile ilgili olduğu göz önüne alınırsa, davranışın üç boyutunun (bilişsel, duyuşsal, devinişsel) hemen her etkinlikte bir arada bulunması gerekmektedir (Yılmaz, 2007).

Bireyin, performans gerektiren bir alandaki başarı durumunu ölçmede, bireyin ilgili performansı nasıl yerine getireceğini yazması ya da anlatması değil, doğrudan ilgili performansı gerçekleştirilmesi istenir. Bu durum özellikle müzik eğitiminde, müziksel davranışların (bireysel ya da toplulukla çalgı çalma/söyleme icrası gibi) ölçülmesinde başlıca geçerli ölçme yöntemidir.

Bu tür davranışların ölçülmesi, davranışın icrası için yapılan hazırlık ve icra etkinliğini gözlemekle, etkinlik icrası sonunda ortaya çıkan ürünün miktar ve kalitesini ölçmekle mümkün olabilmektedir (Yılmaz, 2007).

Eğitimde, performansa dayalı etkinlikleri ölçmek için kullanılan araçlara performans testleri denilmektedir. Performans, insan davranışının üç boyutundan biri olan devinişsel alan davranışlarını ifade eden bir kavram olduğu için, performans testleri de devinişsel alana ait becerilerin ölçülmesi için kullanılmaktadır.

Müzik eğitiminde kullanılan performans testlerinin nesnel ölçümler yaparak bilimsel nitelikte veriler sağlayabilmesi için belli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikler “geçerlilik”, “güvenilirlik” ve “kullanışlılık” olarak üç grupta ele alınmaktadır.

Geçerlilik; bir performans testinin geçerliliği, onun ölçmeyi amaçladığı performansı başka bir performansla karıştırmadan doğru olarak ölçebilme derecesini ifade eder. Buna göre bir performans testinin geçerlilik derecesi, onu, ölçmedeki amaca hizmet etme ya da o amaçla işe yarama derecesidir (Uçan, 2005b).

Tarman (2006)’a göre; terminolojide farklı geçerlilik türlerine rastlansa da çoğu bilim adamlarınca kabul gören üç tür geçerlilik bulunmaktadır. Bunlar *Kapsam Geçerliliği(Content Validity)*, *Yordama Geçerliliği(Predictive Validity)* ve *Yapı Geçerliliği(Construct Validity)*dir. Bir testte yer alan soruların, ölçülmek istenen davranışları, ölçülmek istenen davranışın ders programını ya da çalışma sonuçlarını yeterince temsil edip etmediğine *Kapsam Geçerliliği* denir.

Bir testte yer alan soruların, uygun görülen/beklenen sürede cevaplandıkları zaman, eğitim sürecinde bireye kazandırılması öngörülen bilgi, beceri ve teknikleri yansıtma derecesi *Kapsam Geçerliliğinin* derecesini göstermektedir.

Kapsam geçerliliği dışında bilim adamlarınca kabul edilen bir diğer geçerlilik türü *Yordama Geçerliliğidir*.

Testlerden elde edilen bir “yordayıcı puan” ile gelecekteki durumlarla ilgili bir “ölçüt”e ilişkin değerler arasındaki korelasyon katsayısı olarak nitelendirilebilir. Bazı bilim adamları tarafından, yordama geçerliliği ile ilişkili olarak “ölçütlere dayalı geçerlilik” ve “uyum geçerliliği” kavramları da kullanılmıştır.

Ölçütlere dayalı geçerlilik: Geleceğe yönelik bilgiler için ölçütlerden ne derecede yararlanılabileceği hakkında bilgi verirler. Her durumda ölçüt ve yordayıcı puan arasındaki ilişki ya da başka deyişle, testin yordayıcı geçerliliği “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu” ile hesaplanır.

Uyum geçerliliği: Testin uygulandığı aynı zaman diliminde elde edilebilen başka bir ölçütle korelasyon hesaplamasıyla elde edilir. Bu yöntemle geçerlilik hesaplamasının başlıca güçlüğü, geçerliliği önceden kanıtlanmış bir başka ölçeği bulmaktadır. Bu durumda zaten geçerliliği yüksek bir ölçek varsa yeni bir ölçek geliştirmeye gerek yoktur (Tarman, 2006).

Performans testlerinde kullanılan üçüncü geçerlilik türü ise *Yapı Geçerliliği*dir. Bir testin geçerliliğini belirlemek amacıyla bu testin, ölçülmek istenen özelliğe sahip oluş dereceleri önceden bilinen kişi veya gruplara uygulanması sonucunda elde edilen ölçümlerin, kişiler veya gruplar arasında var olduğu bilinen farklılıkları yansıtmayı yansıtmadığına bakılmasına *Yapı Geçerliliği* denir.

“Geçerliliği kanıtlanacak puanlarla ölçüt puanları arasındaki ilişki, korelasyon katsayıları ile hesaplanır. Bu durumdaki korelasyon “geçerlilik katsayısı” adını alır. Geçerlilik katsayıları -1.00 ile +1.00 arasında değerler alabilir. Geçerlilik katsayısının negatif olması testin önemli bir kusurunun olduğunu, sıfır olması geçersizliğini, geçerlilik katsayısı pozitif ise yüksekliği değerinde testin geçerli olduğunu gösterir” (Tarman, 2006: 76).

Bu noktada, kapsam geçerliliği, yordama geçerliliği ve yapı geçerliliği olmayan bir ölçme aracının bilimsellik özelliğinden söz edilmesi mümkün değildir. Tüm ölçme araçları için ortak olan bu özellikler, hazırlanacak olan ölçme aracının, hazırlanış amacına ve ölçülmek istenen performansın hedeflerine uygunluğu bakımından büyük önem taşımaktadır.

Müzikal performansı ölçmede geçerliliği artırmak için, ölçülmek istenen performans süreç ve ürün yönünden dikkatli bir biçimde çözümlenmeli; süreç ya da ürünün ölçülmesi gerekli önemli ve kritik yanları eksiksiz belirlenmeli; ölçmede

izlenecek yaklaşım doğru olarak kararlaştırılmalı; gözlenmesi gereken davranışlar veya incelenmesi gereken ürün özellikleri açık, yalın ve yorum gerektirmeyecek biçimde ifade edilerek gerçek performansı en iyi temsil edecek şekilde bir araya getirilip listelenmeli; ölçülecek performansın niteliğine, eğitim düzeyine, ölçmenin amacına ve eldeki olanaklara en uygun ölçek ve araç oluşturulmalıdır (Uçan, 2005b).

Nesnel ölçümler yapabilen bir ölçme aracının, bilimsel değerinin yüksek olması için sahip olması gereken bir diğer özellik *Güvenilirlik*dir. Bilimsel niteliği yüksek, nesnel ölçümler yapabilen güvenilir bir ölçme aracı, ölçmeyi amaçladığı performansı en az hatayla ve tutarlı olarak ölçebilmelidir (Uçan, 2005b).

Tarman (2006)'a göre; güvenilirlikle ilgili korelasyon hep pozitif olur ve 0.00 ile 1.00 arasında değişir. Korelasyonun 1.00'e yakın olması testin güvenilirliğinin yüksek olduğu, 0.00'a yakın olması güvenilirliğin düşük olduğu anlamına gelir.

Güvenilirliği yüksek olan bir ölçme aracının, ölçülmek istenen performansı en az hatayla ölçtüğü ve ölçüm sonuçlarının gerçeği yansıttığı kabul edilir.

Güvenilirliğin hesaplanmasında kullanılan çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Aşağıda bu yöntemler, Tarman (2006)'ın müzik yetenek testleriyle ilişkilendirdiği biçimde ele alınmıştır.

Test-tekrar-test yöntemi: Müzik yetenek sınavlarında adaylara aynı testin iki kez uygulanmasının ardından, adayların birinci ve ikinci uygulamalardan aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye bakılarak yapılan güvenilirlik hesaplaması yöntemidir.

Eşdeğer formlar yöntemi: Müzik yetenek sınavlarında adayları tek bir testle sınamak yerine, aynı davranışları aynı özellikleri ölçecek nitelikte birbirine eşdeğer iki farklı test uygulanarak, adayların birinci ve ikinci testlerden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye bakılarak yapılan güvenilirlik hesaplaması yöntemidir.

İki yarı yöntemi: Uygulanacak olan testin ilk uygulamasından elde edilen puanların iki yarıya ayrılarak ve tek bir testten elde edilen bu iki ayrı puanın korelasyonu bulunarak çıkan sonucun testin tümüne genellenmesiyle yapılan güvenilirlik hesaplama yöntemidir. Fakat testin iki yarısı farklı yetenekleri ölçüyorsa, öğrencilerin bu yeteneklerde aynı derecede yetenekli olmaları beklenemeyeceğinden, iki yarının puanları arasındaki tutarsızlık sadece testteki tesadüfi hatalardan değil, iki yarının ölçtüğü yeteneklerin farklı oluşundan da doğar. Bu nedenle böyle hesaplanmış

bir testin güvenilirlik katsayısı yüksek çıkarsa, hem testin tesadüfi hatalardan arınık olduğu hem de testin iki yarısının eşdeğer olduğu kanısına varılır.

İç tutarlık yöntemleri: Bir kez uygulanabilen müzik yetenek testlerinin güvenilirliğini sınamanın bir yolu da iki yarıdan alınan puanların birbiriyle uyumu yerine bütün soruların birbiriyle uyumuna bakmaktır. Böylece bulunan yüksek güvenilirlik katsayısı, hem test puanlarının tesadüfi hatalardan arınık olduğunu, hem de o testte ölçülen değişkenin tek boyutlu bir değişken olduğunu gösterir. Bir testin bütün maddelerinin birbiriyle ne derece tutarlı olduğunu ya da ne derece aynı özelliği ölçtüklerini hesaplamak için kullanılan yöntemler KR-20 ve 21 (Kuder-Richardson) ile Cronbach Alfa (Coefficient Alpha) yöntemleridir. Bu yöntemleri uygulayabilmek için test ve madde analizi yapmak gerekir.

Puanlayıcılar arası güvenilirlik: Müziksel davranışın ölçümü için kullanılan bireysel performans testleri, birden çok puanlayıcının performansı ölçmesiyle uygulanmaktadır. Jüri ya da komisyon olarak da adlandırabileceğimiz birden çok puanlayıcının söz konusu olduğu durumlarda test güvenilirliğini hesaplamada kullanılacak yol puanlayıcılar arası uyuma bakmak olacaktır (Tarman, 2006).

Test-tekrar test yönteminin uygulanması, ölçülmek istenen performansa ilişkin olarak, ilk test uygulandığında sergilenen performans ile tekrar test uygulanırken sergilenen performans arasında farklar olabileceği düşünülerek pek tercih edilmemektedir.

Eşdeğer formlar yönteminin uygulanmasında da, hazırlanan ölçeği sınamak için kullanılacak bilimsel nitelikte bir ölçek varken, mevcut ölçeğe eşdeğer yeni bir ölçeğin hazırlanmasının anlamsız olduğu düşünülerek, bu yöntem de pek tercih edilmez.

Yukarıda sözü edilen yöntemler, daha çok yazılı (kağıt-kalem) testler için kullanılan yöntemler olduğundan, bir müziksel davranışı ölçmek üzere hazırlanan performans ölçeği için uygun yöntemler olmadığı, bunlar arasından *Puanlayıcılar Arası Güvenilirlik* yönteminin hazırlanan ölçme aracının sınanmasında kullanılacak en uygun yöntem olduğu düşünülmektedir.

Müziksel performansı ölçmede güvenilirliği artırmak için; ölçülecek performansı oluşturan kritik davranışların nasıl gözleneceği veya ürünün kritik özelliklerinin nasıl inceleneceği saptanmalı, geliştirilen ölçek çerçevesinde ayrıntılı bir puanlama anahtarı hazırlanmalı, gözlem ve puanlama olabildiğince kolaylaştırılıp

nesnelleştirilmeli, gözleyici ya da puanlayıcı sayısı yeterince artırılmalı, gözleyiciler birbirinden bağımsız olarak yapacakları gözlem ve puanlama konusunda yetiştirilmeli ve bu konuda aralarında görüş birliği sağlanmalı, uygulayıcılar için bir yönerge hazırlanarak onların testin uygulanışı sırasında bu yönergeye göre hareket etmeleri sağlanmalı, süreç kaydedilmeli ve böylece sonradan yeniden gözden geçirilebilmelidir (Uçan, 2005b).

Bilimsel nitelikte nesnel ölçümler yapabilen bir performans ölçeğinin sahip olması gereken niteliklerden bir diğeri de *Kullanışlılıktır*. Bir performans ölçeği, ölçmeyi amaçladığı performansı gereğinden çok çaba, para-malzeme ve zaman harcamadan ölçebildiği kadar kullanışlıdır (Uçan, 2005b).

Ölçme araçlarının ve yöntemlerinin kullanılabilirliği üzerine karar verirken; ekonomi, hazırlama ve uygulama süreleri, hazırlayıcıların ve uygulayıcıların nitelikleri, cevaplayıcıların nitelikleri, uygulama kolaylıkları, puanlama kolaylıkları ve puanları yorumlama kolaylıkları gibi konulara dikkat edilmelidir (Tarman, 2006).

Kullanışlı olmayan bir ölçme aracının geliştirilme, kullanılma ve puanlama aşamalarında ortaya çıkabilecek olan zaman, para ve emek kaybı, geliştirilen ölçeğin kullanılabilirliğini olumsuz etkileyeceğinden, yapılan çalışmanın amacına ulaşamayacağı düşünülmektedir.

Performans ölçümünde, ölçülmek istenen performansın niteliğine ve ölçme amacına uygun olarak çeşitli ölçme araçları kullanılmaktadır. Bunlar; ürün dosyaları, performans ödevleri ve performans testleri olarak bilinmektedir.

Bu çalışma, gitar eğitiminde, devinişsel alan davranışı olan çalgı çalma performansını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme üzerine olduğu için, ürün dosyaları ve performans ödevleri çalışmanın dışında tutularak yalnızca performans testleri üzerinde durulmuş olup, tüm tanımlamalar müzik eğitimi ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

Müzik eğitiminde nitelikleri bakımından, basitten karmaşığa doğru, *çeteleme ölçekli, dereceleme ölçekli ve hem çeteleme hem de dereceleme ölçekli* olmak üzere üç çeşit ölçme aracı kullanılmaktadır. *Çeteleme Ölçekli* araçlar; ölçülecek davranışın yalnızca var olup olmadığını gözlemleyip gözlem sonuçlarının ölçek üzerinde “var-yok” ya da “evet-hayır” şeklinde işaretlendiği ölçme araçlarıdır. *Dereceleme Ölçekli* araçlar; ölçülecek davranışın var olup olmadığının yanı sıra var oluş derecesinin de

saptanmasına olanak veren, yetkinlik düzeyini betimleyici ifadeleri ikiden fazla kategoriden oluşan (örn: 5'li likert tipi) ölçme araçlarıdır. *Hem Çeteleme Hem Dereceleme Ölçekli* araçlar ise; ölçülecek davranışın hem var olup olmama durumunun hem de varlığı halinde yetkinlik derecesinin belirlenebileceği, çeteleme ve dereceleme ölçeklerinin her ikisinin de özelliklerini bir arada bulunduran ölçme araçlarıdır (Uçan, 2005b).

Dereceli puanlama anahtarı hazırlanırken dikkat edilmesi gereken aşamaları şu şekilde sıralamak mümkündür (Günay, 1973; Ogan Bekiroğlu, 2008; Yılmaz, 2007):

- Ölçülmek istenen performansın niteliklerinin analiz edilmesi, öğrenim hedeflerinin belirlenmesi
- Belirlenen her öğrenim hedefi, bilgi ve beceri için ortalamanın üstü, ortalama ve ortalamanın altı olabilecek durumların belirlenmesi
- Kullanılacak aracın biçiminin belirlenmesi. Çeteleme ölçekli, dereceleme ölçekli veya hem çeteleme hem de dereceleme ölçekli araçlardan biri seçilebilir.
- Ölçülmek istenen davranışları yeterince temsil edebilecek, açık, anlaşılır, yorum gerektirmeyen ifadelerden oluşan ölçütlerin yer aldığı ölçme aracının hazırlanması. Genel olarak ölçme aracında şu bilgilere yer verilmektedir:
  - Öğrencinin kimliği ve sınavla ilgili bilgiler
  - Uygulama yönergesi
  - Ölçütlerin (ölçülmek istenen davranışların) listesi
  - Ölçütlerin (ölçülmek istenen davranışların) yetkinlik derecesinin işaretlendiği kısım
  - Ölçütlerin önem derecesi sınıflara göre değişiklik gösteriyorsa, yetkinlik derecesini ifade eden puan, uygun bir katsayı ile çarpılabilir. Böyle bir durum varsa ilgili katsayıların gösterildiği kısım
  - Toplam puan ve değerlendirme sonucunun olduğu bölüm
  - Öğreticinin sonuç ile ilgili görüşlerini yazacağı bölüm
- Hazırlanan ölçme aracı kullanılarak performans ölçümü yapılması

- Hazırlanan ölçme aracının gözden geçirilerek gerek duyulursa tekrar ilgili değişikliklerin yapılması

Performans testlerinin, ölçülmek istenen davranışları tam olarak, nesnel biçimde ve bilimsel yöntemle ölçebilmesi için testin büyük bir dikkatle hazırlanması gerekmektedir.

Ölçme araçlarının geliştirilmesinde; aracın hazırlanması, denenmesi, değerlendirilmesi ve düzeltilmesi sırası takip edilmelidir. Bu sıraya göre hazırlanan ölçme aracı kullanıldığı süre içerisinde düzenli olarak gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılarak güncellenmeli, geliştirilmeye devam edilmelidir (Uçan, 2005b).

2.1.2. Eğitimde Psiko-Motor Alan Davranışları

İnsanın davranışsal yapısı, çok yönlü/çok boyutlu niteliğe sahiptir. Bu çok yönlülük/çok boyutluluk, insan davranışlarının, eğitim alanında yapılması planlanan düzenleme ve değişikliklerin daha kolay yapılabilmesi için belli biçimlerde sınıflandırılmasını gerekli kılmıştır. Özellikle sanat eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda temel alınan iki ana sınıflama modeline göre, insan davranışları “bilişsel”, “duyuşsal”, “devinişsel” ve “sezişsel” alan davranışları olarak sınıflandırılmaktadır. Bu davranışlardan “devinişsel alan” davranışlarını Uçan şöyle sıralamaktadır (Uçan, 2005a: 228):

T. ALGILAMA

1. Dikkat Etme

2. Seçme

3. Anlamlı Hale Getirme

4. Bilincine Varma

1. Kurulma

1.1. Uyarılma

1.2. (Bedensel) Kurulma

1.3. Devinime Bağlama

2. Yapma

2.1. Benzetme-Öykünme

2.2. Deneme

2.3. Düzeltme-Onarma

2.4. Düzenekleştirme

3. Becerileştirme

3.1. Alışma

3.2. Yatkınlaşma

3.3. Etkinleş(tir)me

4. Otomatikleştirme

4.1. Kalıplaştırma

4.2. Karşılaştırma

4.3. İşlekleştirme

5. Yaratma

5.1. Uyarılma

5.2. Uydurma

5.3. Yeni Beceri-Ürün Oluşturma

6. DEĞERLENDİRME

6.1. Karşılaştırma

6.2. Yargıya varma

6.3. (İnceleme-) Eşleştirme

6.4. Karşılaştırma-Karar Verme

Bu sınıflandırmadan hareketle Uçan tarafından çeşitli çalışmalardan derlenerek aktarılan “Sanatsal Aşamassız Sınıflama” yaklaşımı ise, altı sanatsal özellik ve davranış biçimine temellenen bir model dizgesidir. Bu modele göre sanatsal davranışlar; “yaratışsal/üretişsel”, “yeniden yaratışsal/gerçekleştirişsel”, “algılayışsal/özümseyişsel”, “bilgilenişsel/bilgileştirişsel” ve “düşünüşsel/yansıtıışsal” olarak altı başlık altında toplanmaktadır (Uçan, 2005a).

Burada sınıflanan davranış biçimlerinin her biri kendi başına bir davranış biçimi olduğu gibi, her birinin de kendi alt biçimleri bulunmaktadır. Bu davranış başlıklarının altısı bir araya gelerek de bir ana davranış biçimi oluşturmaktadır.

2.2. Müzik Eğitimi

“Müzik eğitimi, temelde, bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir” (Uçan, 2005b: 14).

Uçan (2005b), müzik eğitimini yönelik olduğu ana amaç ve hedeflenen kitleler bakımından, “Genel Müzik Eğitimi”, “Özengen (Amatör) Müzik Eğitimi” ve “Mesleki Müzik Eğitimi” olarak üç başlıkta ele almıştır.

Bu çalışmada, genel müzik eğitiminde çalgı eğitiminin ne derecede verildiği/verilebildiği ve öğrenciden beklenen davranışların özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimine kıyasla ne derecede beklendiği göz önüne alındığında, mesleki müzik eğitiminde yer verilen çalgı eğitiminin yoğunluğu esas alınarak, mesleki müzik eğitiminde performansın ölçülmesi üzerinde durulmuştur.

2.2.1. Müzik Eğitiminde Performansın Ölçülmesi

Müzik eğitiminde, özellikle de çalma/söyleme alanlarını ifade eden müzikal performansa dayalı derslerde, öğrencinin birikiminin niteliğini, düzeyini, becerilerini ve başarı durumunu ölçmek, ölçümleri kesin ifadelerle puanlamak oldukça güç bir durumdur. Bunun sebeplerinin başında, müzikal performansın, performansı sergileyecek olan icracıya, performansın sergileneceği ortama, performansın niteliğine, puanlayıcılar arasındaki farklılıklara, performans ölçütlerinin öznelliğine bağlı olarak değişiklik gösterebilen yapıya sahip olması söylenebilir. Ayrıca çağdaş eğitim yaklaşımları ışığında geliştirilen ölçme değerlendirme yöntemleri açısından bakıldığında, bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan bir ölçme aracının olmayışı da ölçüm sonuçlarının nesnellikten uzak olma ihtimalini artırdığı eğitimciler tarafından yaygın olarak kabul görmektedir.

Müziksel performansın ölçülmesi üç şekilde yapılabilir. Bunlar; sürece bakarak ölçme, ürüne bakarak ölçme ve hem sürece hem de ürüne bakarak ölçme şeklinde olabilir. Performansı sürece bakarak ölçme yaklaşımında, öğrencinin icrasını gözleyen ölçmeci gözlem sonuçlarını uygun sembollerle belirtir. Performansı ürüne bakarak değerlendirme yaklaşımında, öğrenci performansa ilişkin icra sonucunda bir ürün ortaya çıkarır ve ölçmeci ortaya çıkan bu ürünü inceleyerek yaptığı değerlendirme sonuçlarını uygun sembollerle belirtir. Performansı hem sürece hem de ürüne bakarak değerlendirme yaklaşımında ise, öğrenci gerekli davranışları icra ederek bir ürün ortaya çıkarır. Ölçmeci ortaya çıkan bu ürünün hem icrası sırasında öğrenci performansını gözlemler hem de çıkan ürünü inceleyerek bir değerlendirme yapar ve sonuçları uygun sembollerle belirtir (Uçan, 2005b: 97).

Bu yaklaşımlardan hangisinin, ne zaman, nerede ve nasıl izleneceği ölçülecek performansın niteliğine, eğitimin düzeyine, ölçmenin amacına ve eldeki olanaklara bağlıdır.

2.2.2. Müzik Eğitiminde Performans Testlerinin Yeri ve Önemi

Günümüzde ölçme değerlendirme konularında yapılan pek çok çalışma sayesinde, bilimsel temellere dayanan, nesnel ölçümlere daha fazla imkân veren, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek ölçme araçlarının, eğitimin pek çok alanında ihtiyaca yönelik gerekli uyarlamalar yapılarak, yaygın olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Zaman içerisinde performans testlerinin müzik eğitiminde de kullanılması önem kazanmış ve kullanım alanları yaygınlaşmaya başlamıştır.

Uçan (2005b: 102)'a göre performans testleri yoluyla;

1. Müziksel performansın netliği, süreç ve ürün yönlerinden taşıdığı özellikler, eğitimle gerçekleştirilebilirlik ve ölçülebilirlik dereceleri daha iyi anlaşılır.
2. Öğrencilerin öğrenme düzeyi, eksikliği ve güçlüğü ile öğretimin etkililiği, programın sağlamlığı, öğreticinin sağladığı öğretim hizmetlerinin verimliliği hakkında daha geçerli ve güvenilir bilgiler elde edilir.
3. Elde edilen bu bilgilerden yola çıkılarak;
  - a. Öğrenciler, öğretim, program ve öğretici daha nesnel yöntemlerle değerlendirilir.
  - b. Öğrencilerin öğrenmelerindeki yanlışlık, eksiklik ve güçlükleri gidermeye dönük olarak daha etkili tamamlayıcı öğretim yapılır ve öğrencilere daha kolay kılavuzluk edilir.
  - c. Öğretim ve kılavuzluk hizmetleri düzeltilerek daha iyi duruma getirilir.
  - d. Programlardaki gerekli değişikliklere daha kolay ve çabuk gidilir.
  - e. Performans testlerinin geliştirilmesi doğrultusunda yeni ve daha etkili adımlar atılır.

Ayrıca performans testlerinde kullanılan bazı ölçme araçları, özellikle çeteleme araçları küçük bazı değişikliklerle birer öğretim aracı olarak da kullanılır. Bu araçlar, öğrencinin, belli bir beceriyi öğrenirken neleri hangi sıra ile ve nasıl yapacağını hatırlatarak kendisine önemli ölçüde ışık tutar.

Gerekli nitelikleri taşıyacak biçimde oluşturulmuş bir ölçme aracı, müzik eğitiminde program ve öğretim yönünden değişiklik olmadığı sürece aynen kullanılabilirse de, program ve öğretimi etkileyen diğer koşullarda meydana gelen değişiklikler nedeniyle zaman zaman yeniden gözden geçirilerek daha iyi bir duruma getirilmeye çalışılır. Ayrıca, bulunması gerekli nitelikler yönünden eksiklik ya da yetersizlikleri olan bir ölçme aracının ise daha yeterli duruma getirilmesi zorunludur (Uçan, 2005b).

Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, performans ölçmek amacıyla geliştirilen testler, tüm zamanların ihtiyaçlarını karşılama konusunda tatmin edici olamayacağı için, zaman ilerledikçe değişen şartlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda yeni yaklaşımlara göre gözden geçirilmeli, düzeltilmeli ve iyileştirilip geliştirilmelidir.

2.3. Çalgı Eğitimi

Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitimi, bireyin müzik eğitimini ve müzikal yaşantısını şekillendirmek amacıyla, müzik alanına ait bilgi, beceri ve deneyimlerin bir çalgı ile ilişkilendirilerek bireye kazandırılması süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte öğrenciler çalgıları üzerinden yerel ve evrensel müzikleri tanıma, anlama, anlamlandırma, icra etme, üretme, kendilerini ifade etme becerilerini kazanabilir ve kazanımlarını geliştirebilirler.

“Çalgı eğitiminin amacı, temelde öğrencinin bir çalgıyı belirli bir düzeyde çalabilmesini sağlayarak çalgı çalma becerisinin yanında müzik sevgisini geliştirip müzik bilgisini arttırmaktır” (Parasız, 2001: 4).

Çalgı eğitimi, genel müzik eğitiminden mesleki müzik eğitimine giden yolda bireyin müzikal gelişimini şekillendiren en önemli araçlardan biridir.

Çalgı eğitiminin niteliğini etkileyen üç önemli faktör olarak öğretmen, öğrenci ve öğretim programı ele alınabilir. Çalgı eğitiminde öğretmen faktörü, çalgı çalmayla ilgili temel teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandırarak bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak öğretmenlik formasyonuna sahip kişi olarak tanımlanabilir (Çilden, 2003).

Çalgı eğitiminde öğrenci faktörü, müzik yeteneği becerilerinden bir ya da birkaçına ilişkin devinişsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlara sahip, çalgıya fiziki olarak uygun, müzikal yeteneğe ve algılamaya sahip bireyler olarak tanımlanabilir.

Çalgı eğitiminin üçüncü faktörü olan öğretim programı ise; çalgı çalmaya yönelik temel, teknik ve teorik bilgilerin, çalışma disiplininin, çalgıya özel becerilerin, bilinçli ve disiplinli bir şekilde kazandırıldığı süreç olarak tanımlanabilir. İyi düşünülerek hazırlanmış, ihtiyaçlara ve bireysel farklılıklara göre düzenlenip geliştirilebilecek esnekliğe sahip bir öğretim programının, çalgı eğitimi sürecini başarıya götürmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir (Şenoğlu Önder ve Yıldız, 2008).

Bu bilgiler ışığında bakıldığında çalgı eğitiminin, çalgı çalmaya uygun bireylere, çalgı eğitiminin temel, teknik, bilgi ve becerilerinin, yeterli donanımına sahip bir öğretmen tarafından bilinçli ve disiplinli olarak kazandırıldığı süreç olduğu söylenebilir.

2.4. Klasik Gitar Eğitimi

Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitimi kapsamında, bireyin müzik eğitimini ve müzikal yaşantısını şekillendirmek amacıyla, müzik alan bilgi, beceri ve deneyimlerinin klasik gitar çalgısı ile ilişkilendirilerek bireye kazandırılması süreci olarak tanımlanabilir.

Çalgı eğitiminin niteliğini etkileyen faktörler klasik gitar eğitimine indirgendiği zaman, klasik gitar çalmaya uygun bireylere, klasik gitar eğitiminin temel, teknik, bilgi ve becerilerinin, yeterli donanımına sahip bir öğretmen tarafından bilinçli ve disiplinli olarak kazandırıldığı süreç olduğu söylenebilir.

Bu süreç birbirine bağlı aşamalar halinde gerçekleşen bir süreçtir. İlk aşama olarak gitar için gerekli oturuş/tutuş pozisyonunun doğru bir şekilde alınmasıyla başlar ve parmakların esnekliği, sağ ve sol el koordinasyonunun sağlanması, eser çalışma yöntemleri, çalışma disiplini, eser dinleme ve yorumlama gibi davranışların kazanılması şeklinde devam eder.

Klasik gitar eğitiminde diğer çalgılardan farklı olarak öğrenciye kazandırılması gereken başka özel boyutlar da bulunmaktadır.

“Çok sesliliğe uygunluğu sayesinde hem eşlik hem de solo çalgı olarak icra edilebilen klasik gitarın eğitim sürecinde, öğrencilerin her iki alanda da bilgi sahibi

olmaları ve bu bilgileri gitar üzerinde uygulayabilmeleri için öğrencilere çok sesli müzik anlayışı ve gitar müziği kültürünün de kazandırılması sağlanmalıdır” (Şenoğlu Önder ve Yıldız, 2008: 118).

Ayrıca klasik gitar eğitiminde, temel, teknik, bilgi ve becerilerin yanında, klasik gitar repertuarından değişik dönemlere ait, değişik formlarda eserlerin çalışılmasının, öğrencinin müzikal yorumlama becerisinin geliştirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir.

2.5. İlgili Araştırma ve İncelemeler

Türkiye’de müzik eğitimi alanında performans ölçmeye yönelik çalışmalara 1970’li yıllarda başlanmıştır.

Günay, 1973 yılında yapmış olduğu “Yaylı Çalgı Öğretmede Bir Grup Özel Hedefler, İki Örnek Hedefin Davranışlara Çevrilmeleri ve Bu Davranışları Ölçebilecek Ölçü Araçları” isimli çalışmasında, keman çalmaya yönelik olarak özel hedefleri gruplar halinde sıralamış, örnekler vermiş ve iki örnek üzerinde özel hedeflerin ölçümünü yapmak üzere ölçme cetvelleri geliştirmiştir.

Uçan, 1977 yılında yapmış olduğu “Uygulamalı Keman Eğitiminde Psiko-Motor Becerilerin ve Ürünlerinin Ölçülmesi” isimli çalışmasında, ölçme aracı oluşturma aşamasında öncelikle ölçülmek istenen davranışların analiz edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ölçme araçlarında bulunması gereken özellikler, ölçme araçlarının türleri gibi konuları ele almış ve uygulamalı keman eğitiminde kullanılmak üzere bir ölçme aracı örneği sunmuştur.

Uçan, 1987 yılında yapmış olduğu “Müzik Eğitiminde Performans Testlerinin Yeri ve Önemi” isimli çalışmasında, müzik eğitiminde performans testlerinin yerini ve önemini, müziksel performansın ölçülebilir yanlarını, müziksel performansın ölçülmesinde izlenen yaklaşımları ele almıştır. Bunlara ek olarak, müzik eğitiminde kullanılan performans testlerinde bulunması gereken özellikleri belirtmiş, performans testlerinde kullanılan ölçme araçlarını da ifade etmiştir. Müzik eğitiminde performans testlerinin yararları ve performans testlerinin geliştirilmesi konularına da yer vermiştir.

Yayla, 2000 yılında yaptığı “Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü MEABD Flüt Eğitiminde Öğrencilerin Psiko-Motor Alan Hedef ve Davranışlara Ulaşma Düzeyleri” isimli çalışmasında; ana çalgı flüt öğrencilerinin, temel olduğu öngörülen hedefleri ne derecede gerçekleştirdiklerini incelemiştir. Bu amaçla beşli likert tipi bir gözlem formu

hazırlamış, gözlem formundan elde edilen verileri bilimsel teknikler yoluyla analiz etmiş ve bulguları istatistiksel işlemlerle tablolar haline getirmiştir.

Yayla, 2003 yılında yaptığı “Müziksel Yeteneğin Ölçümü” isimli çalışmasında; müzik yetenek sınavlarında kullanılan ölçme yöntemlerini ve ölçme araçlarını incelemiş, bu alanda dünyada kullanılan müziksel algılama ve performans testlerini ele almıştır. Ayrıca çalışmasının sonunda yaylı sazlar, piyano, nefesli sazlar, bireysel ses, gitar ve bağlama alanlarında kullanılmak üzere çeşitli performans ölçekleri geliştirmiştir.

Yayla, 2004 yılında yaptığı “Müziksel Performansın Ölçülmesi” başlıklı çalışmasında; müziksel performansın ölçülmesine yönelik yaklaşımları ele almış, farklı ölçme yöntemleri ve performans ölçekleri hakkında bilgi vermiş, müzik eğitiminde performans ölçümlerini daha sağlıklı gerçekleştirebilmek için müziksel performansın alt değişkenlerini içeren geçerliliği-güvenilirliği olan performans ölçekleri gerektiği düşüncesini savunmuştur.

Alpagut, 2004 yılında yapmış olduğu “Keman Eğitiminde Kurul Önünde Gerçekleşen Sınavlarda Değerlendirmede Standardizasyon” isimli çalışmasında; keman eğitimi sürecini ve değerlendirme aşamalarını etkileyen olumsuz değişkenleri, kurul önünde gerçekleşen sınavlarda dikkat edilmesi gereken unsurları belirtmiştir. Ayrıca iyi ve etkili bir değerlendirme yapılabilmesi için değerlendirme ölçeklerinin geliştirilmesiyle ve keman eğitimcilerinin kurul önünde gerçekleştirilen sınavlarda standardizasyon çalışmalarına yapacakları katkılarla keman eğitimi sürecinin olumlu yönde etkileneceği düşüncesini savunmuştur.

Öztosun ve Akgül Barış’ın 2004 yılında yapmış oldukları “Bireysel Çalgı Eğitimi I (Keman) Dersi Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeylerinin Belirlenmesi” başlıklı deneysel çalışmada, A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü MEABD’da keman eğitimine yeni başlayan 7 öğrenciye uygulanmak üzere taslak bir eğitim programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Hazırlanan bu taslak eğitim programı birinci sınıf birinci yarıyıl sonuna kadar belirlenmiş toplam üç ünitenin hedeflerini içermektedir. Ayrıca bu üç ünitenin hedef davranışlarına ulaşılma düzeyini belirlemek amacıyla, toplam üç üniteyi kapsayan gözlem formları hazırlanmış, uygulanmış ve elde edilen veriler frekans ve yüzdelere çizelgeler halinde gösterilmiştir.

Tebiş, 2004 yılında yapmış olduğu “Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Programlarındaki Yaylı Çalgı Öğretimine İlişkin Sınama Ölçme – Değerlendirme Durumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmasında; Musiki Muallim Mektebinin kuruluşundan günümüze yaylı çalgı eğitiminde izlenen sınama-ölçme-değerlendirme yaklaşımlarını, yaylı çalgı eğitiminde sınama-ölçme-değerlendirme durumlarına yönelik hedefler ve ilgili çalışmaları araştırmış ve mevcut ölçme araçlarına örnekler vermiştir.

Dalkıran, 2006 yılında yaptığı “Keman Eğitiminde Performansın Ölçülmesi” isimli çalışmasında; keman öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda yeni bir performans ölçme aracı geliştirmiş, bu aracın geçerlilik-güvenilirlik sınamalarını yapmış ve öğretim elemanlarının bu yeni ölçme aracı ile ilgili görüşlerini almıştır. Diğer bireysel çalgı eğitimi derslerinde kullanılmak üzere, geliştirdiği ölçme aracından yararlanılarak yeni ölçme araçları geliştirilebileceği görüşünü savunmuştur.

Nalbantoğlu, 2007 yılında yaptığı “Yaylı Çalgılar Öğrencilerinin Performansını Etkileyen Bazı Faktörler ve Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında; müziksel performans ölçme ve değerlendirme uygulamalarını saptama, geçerli ve güvenilir bir performans ölçme-değerlendirme yöntemi önerme, derse olan tutum, çalışmaya olan tutum gibi faktörlerin performansa etkilerini araştırmıştır. Bu amaçla hazırlanan, geçerliliği ve güvenilirliği olan yedi farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, yaylı çalgılar performans derecelendirme ölçeğinin ölçme aracı olarak kullanılması savunulan görüşler arasındadır.

Yurt dışında yapılan çalışmalar ise;

Cooksey, 1975 yılında yaptığı “An Application of the Facet-Factorial Approach to Scale Construction in the Development of a Rating Scale for High School Choral Music Performance” adlı çalışmasında; lise koral müzik performansının değerlendirilmesinde facet-factorial yaklaşımı kullanan, geçerliliği ve güvenilirliği bilimsel yöntemlerle sınanmış bir derece ölçeği geliştirmiştir.

DCamp, 1980 yılında yaptığı “An Application of the Facet-Factorial Approach to Scale Construction in the Development of a Rating Scale for High School Band Music Performance” adlı çalışmasında; lise müzik topluluğu müzik performansı derece

ölçeği geliştirme üzerine çalışmış, güvenilirliği ve geçerliliği bilimsel olarak sınanmış bir ölçme aracı geliştirmiştir.

Bergee, 1987 yılında yaptığı “An Application of the Facet-Factorial Approach to Scale Construction in the Development of a Rating Scale for Euphonium and Tuba Music Performance” adlı çalışmasında; facet-factorial yaklaşım doğrultusunda, bakır üflemeli ve tuba çalgılarına yönelik, geçerliliği ve güvenilirliği bilimsel yöntemlerle sınanmış bir ölçme aracı geliştirmiştir.

Rusell, 2008 yılında “The Development of a Guitar Performance Rating Scale Using Facet-Factorial Approach” isimli çalışmasında; facet-factorial tekniklerini kullanan bir gitar performans derece ölçeği geliştirmek amacıyla, iyi veya zayıf bir gitar performansının karakteristiğine ilişkin maddelerin toplanması, geçmişte oluşturulmuş derece ölçeklerinin incelenmesi ve gitar uzmanlarının görüşlerinin alınmasına yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada alınan görüşlerden elde edilen veriler doğrultusunda beşli likert tipinde bir ölçek geliştirilmiş, uygulanmış ve maddelerin faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda beş etkenli bir yapıya sahip Gitar Performansı Dereceleme Ölçeği geliştirilmiştir.

Görüldüğü üzere; Russell’ın 2008 yılında yaptığı “The Development of a Guitar Performance Rating Scale Using Facet-Factorial Approach” isimli çalışma ile Yayla’nın 2003 yılında yaptığı “Müziksel Yeteneğin Ölçümü” isimli çalışma dışında gitar eğitiminde kullanılmak üzere herhangi bir performans ölçeği geliştirme çalışmasına rastlanmamış, daha çok yaylı çalgılar ve üflemeli çalgılar üzerinde duran çalışmalara rastlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin değerlendirilmesi ile ilgili yöntem ve yaklaşımlar ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama (survey) modeli kullanılmıştır.

“Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun biçimde gözleyip belirleyebilmektir” (Karasar, 2006:77).

Tarama yönteminin temel amacı, durumlarla ve olaylarla ilgili olarak nicel veriler elde etmek ve çeşitli istatistikler üretmektir. Bu tür çalışmalarda veriler, bireylere çeşitli sorular yönelterek toplanabilir. Bu amaçla çalışmada anket ve görüşme gibi yöntemlerden yararlanılabilir. Tarama modeli araştırmalar genellikle evreni temsil eden bir örneklem üzerinde yürütülür (Tanrıoğen, 2009).

Bu bilgiler ışığında, yapılan çalışmada verileri elde etmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen “Gitar Performans Dereceleme Ölçeği” ve uzman görüşlerinin alınabilmesi için ise hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan ölçme aracı ve görüşme formunun örneği “ekler” kısmında sunulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarından bireysel gitar eğitimi olan Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri ve Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarından oluşan 26 yükseköğrenim kurumu oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ve Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, araştırmanın çalışma grubunu ise, bu

kurumlarda okuyan, raslantısal (Random) yöntemle seçilmiş 7 bireysel çalgı gitar öğrencisi, ölçeğin hazırlanmasında görüş alınan 9 gitar öğretim elemanı ve ölçme aracının uygulamasına katılan 4 gitar öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Çalışma grubuna ilişkin dağılımlar Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1

Çalışma Grubuna İlişkin Dağılımlar Tablosu

Görüş alınan gitar öğretim elemanları	9
Ölçme aracının uygulandığı öğrenciler	7
Puanlayıcı gitar öğretim elemanları	4

Araştırma kapsamında görüşülen gitar öğretim elemanlarının görev yaptıkları kurumlara ilişkin dağılımlar Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2

Gitar Öğretim Elemanlarının Görev Yaptıkları Kurumlarına İlişkin Dağılımlar Tablosu

Kurumlar	Dağılımlar		
	n	f	%
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü	9	4	44,44
Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı	9	5	55,56

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi; araştırma kapsamında görüş alınan gitar öğretim elemanlarından %55,56’sı Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda, %44,44’ü Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü’nde görev yapmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, konuya ilişkin literatür kapsamlı bir şekilde taranmış, elde edilen veriler doğrultusunda bir performans gözlem formu oluşturulmuştur. Ayrıca araştırma konusuyla ilgili olarak uzman görüşü alınabilmesi için bir görüşme formu oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formunda, gitar eğitiminde kullanılan ölçme yöntemlerinin ve performans ölçümünde dikkat edilmesi gereken hususların neler

olabileceği konularına yönelik sorulara yer verilmiştir. Bunlara ek olarak, gitar eğitiminde performans ölçümü için bilimsel niteliklere sahip yazılı bir performans ölçeğinin kullanılması hakkındaki görüşler alınmıştır. Görüşme formunun son bölümünde ise nihai ölçekte kullanılmak üzere belirlenmiş, gitar performansını nesnel biçimde ölçmesi hedeflenen maddelerden oluşan madde havuzu niteliğindeki Gitar Performans Ölçeği Taslağı hakkında da uzman görüşleri alınmıştır. Ölçme aracı taslağı otuz maddeden oluşmakta iken, uzman görüşleri doğrultusunda ölçek on beş maddeye indirgenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen gitar öğretim elemanlarının kişisel özelliklerine ilişkin dağılımlar Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3

Gitar Öğretim Elemanlarının Kişisel Özelliklerine İlişkin Dağılımlar Tablosu

DEĞİŞKEN	DÜZEY	f	%
CİNSİYET	Erkek	9	100
	Bayan	0	0
	Toplam	9	100
ÖĞRENİM DÜZEYİ	Lisans	0	0
	Yüksek Lisans	4	44,44
	Doktora	4	44,44
	Sanatta Yeterlilik	1	11,11
	Toplam	9	100
UNVAN	Profesör	0	0
	Doçent	2	22,22
	Yardımcı Doçent	1	11,11
	Öğretim Görevlisi	2	22,22
	Okutman	1	11,11
	Araştırma Görevlisi	3	33,33
HİZMET YILI	Toplam	9	100
	0-5 yıl	3	33,33
	6-10 yıl	3	33,33
	11-15 yıl	0	0
	16-20 yıl	2	22,22
	21-25 yıl	0	0
	26 yıl ve üzeri	1	11,11
Toplam	9	100	

Tüm bu görüşler ve literatür taramasından elde edilen veriler ışığında hazırlanan nihai “Gitar Performans Dereceleme Ölçeği”, araştırmanın örneklemini oluşturan Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi MEABD’nda okuyan 7 bireysel çalgı gitar öğrencisi üzerinde uygulanmış, uygulamaya katılan puanlayıcılar arası

geçerlilik-güvenilirlik hesaplamaları yapılmış ve elde edilen sonuçlar bulgular ve yorum bölümünde gösterilmiştir.

Verilerin toplanmasında tamamen objektif (nesnel) davranılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla oluşturulan görüşme formundan elde edilen veriler istatistik yöntemlerinden frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve sözel olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi MEABD’nda okuyan 7 bireysel çalgı gitar öğrencisi üzerinde uygulanmış olan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği verileri, çeşitli istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler bilgisayar ortamında SPSS 17 (Statistical Package for the Social Sciences – Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi) yazılımı kullanılarak yapılmış, istatistiksel anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Araştırmada parametrik istatistik yöntemleri kullanmaya uygun kişi sayısı olmadığından, parametrik olmayan (non-parametrik) istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve değerlendirme sonuçları bulgular ve yorum bölümünde gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın örnekleme dahilinde, araştırmanın ana problemi çerçevesinde toplanmış olan verilere, dört alt problem başlığında çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Kullanılan Ölçme Yöntemlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın birinci alt problemini oluşturan, “Gitar eğitiminde performansın ölçülmesinde gitar öğretim elemanları tarafından kullanılan ölçme yöntemleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda, gitar öğretim elemanlarının ölçme yöntemlerinin belirlenmesine yönelik bulgular Tablo 4.1.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.1

Gitar Öğretim Elemanlarının Ölçme Yöntemlerine İlişkin Dağılımlar Tablosu

Soru No	Görüşler	Dağılımlar										
		n	(5) Tamamen		(4) Çok		(3) Orta		(2) Az		(1) Hiç	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Gitar eğitiminde performans ölçme amacıyla geliştirilmiş olan yerli ve yabancı performans ölçeklerini izleyebilme durumu	9	1	11,11	0	0	3	33,33	4	44,44	1	11,11
2	Gitar eğitiminde önceden hazırlanmış bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan yazılı bir ölçme aracından yararlanma durumu	9	2	22,22	1	11,11	2	22,22	3	33,33	1	11,11
3	Gitar eğitiminde kendi geliştirdiği bir ölçme aracından yararlanma durumu	9	4	44,44	4	44,44	0	0,00	0	0,00	1	11,11

Tablo 4.1.1’de görüldüğü gibi, Gitar eğitiminde performans ölçme amacıyla geliştirilmiş olan yerli ve yabancı performans ölçeklerini, görüş alınan gitar öğretim

elemanlarından %11,11'i "tamamen", %33,33'ü "orta" derecede, %44,44'ü "az" izleyebilirken, %11,11'i de "hiç" izleyememektedir.

Gitar eğitiminde, önceden hazırlanmış, bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan yazılı bir ölçme aracından yararlanma durumu ile ilgili olarak, öğretim elemanlarının %22,22'si "tamamen", %11,11'i "çok", %22,22'si "orta", %33,33'ü "az", %11,11'i ise "hiç" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Gitar eğitiminde kendi geliştirdiği bir ölçme aracından yararlanma durumu ile ilgili olarak görüş alınan öğretim elemanlarının %44,44'ü "tamamen", %44,44'ü "çok", %11,11'i ise "hiç" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Görüş alınan öğretim elemanlarının "sınav yapma birlikteliklerine" ilişkin bulgular Tablo 4.1.2'de verilmiştir.

Tablo 4.1.2

Öğretim Elemanlarının Sınav Yapma Birlikteliklerine İlişkin Dağılımlar Tablosu

Soru No	Seçenekler	Dağılımlar		
		n	f	%
4	Kendim tek başıma	9	2	22,22
	Gitar öğretim elemanlarıyla birlikte	9	2	22,22
	Diğer öğretim elemanlarıyla birlikte	9	5	55,56

Tablo 4.1.2'de görüldüğü gibi, görüş alınan gitar öğretim elemanlarının %22,22'si yarıyıl sınavlarını "kendisi tek başına", %22,22'si "gitar öğretim elemanlarıyla birlikte", %55,56'sı ise "diğer öğretim elemanlarıyla birlikte" yapmakta olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Dikkat Edilen Ölçütlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın ikinci alt problemini oluşturan, "Gitar eğitiminde performansın ölçülmesinde gitar öğretim elemanları tarafından dikkat edilen ölçütler nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Gitar eğitiminde performansın ölçülmesinde gitar öğretim elemanları tarafından dikkat edilen ölçütlerin ifade edilmiş biçimlerine ilişkin bulgular Tablo 4.2.1'de verilmiştir.

Tablo 4. 2.1

Gitar Performansının Ölçülmesinde Gitar Öğretim Elemanları Tarafından Dikkat Edilen Ölçütlerin İfade Ediliş Biçimlerine İlişkin Dağılımlar Tablosu

Ölçütler	Dağılımlar		
	n	f	%
Teknik	9	7	77,78
Sınav performansı	9	6	66,67
Müzikalite	9	5	55,56
Yorumlama	9	3	33,33
Dönem içi performans (Dönem içi çalışma, Derse karşı tutum ve ilgi, Derse devam vb.)	9	4	44,44
Bütünlük	9	3	33,33
Eser/Etüt seviyesi	9	2	22,22
Ritim	9	1	11,11
Çoklu çalmalarda partneri ile uyum	9	2	22,22
Hız	9	1	11,11
Duate	9	1	11,11
Akord	9	1	11,11
Refleks	9	1	11,11
Konulandırma	9	1	11,11
Form bilgisi	9	1	11,11
Tını	9	1	11,11

Tablo 4.2.1’de görüldüğü gibi, gitar öğretim elemanları tarafından gitar performansının ölçülmesinde “Teknik” ölçütü %77,78, “Sınav performansı” ölçütü %66,67, “Müzikalite” ölçütü %55,56, “Yorumlama” ölçütü %33,33, “Dönem içi performans (Dönem içi çalışma, Derse karşı tutum ve ilgi, Derse devam vb.)” ölçütü %44,44, “Bütünlük” ölçütü %33,33, “Eser/Etüt seviyesi” ölçütü %22,22, “Ritim” ölçütü %11,11, “Çoklu çalmalarda partneri ile uyum” ölçütü %22,22 oranında ifade edilmiştir. Bununla birlikte, “Hız”, “Duate”, “Akord”, “Refleks”, “Konulandırma”, “Form bilgisi”, “Tını” ölçütlerinin her biri, gitar öğretim elemanları tarafından gitar performansının ölçülmesinde %11,11 oranında ifade edilmiştir.

4.3. Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesi Amacıyla Hazırlanan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği Taslağı Hakkında Gitar Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın üçüncü alt problemini oluşturan, “Gitar eğitiminde performansın ölçülmesi amacıyla hazırlanan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği taslağı hakkında gitar öğretim elemanlarının görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Gitar eğitiminde performansın ölçülmesi amacıyla hazırlanan Gitar Performans Dereceleme Ölçeği taslağı hakkında gitar öğretim elemanlarının görüşleri alınmış ve alınan görüşler maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır.

- Müzikal hedeflerin teknik hedeflerden daha önemli olduğu belirtilmiştir.
- Teknik davranışlar kısmında yer alan ayrıntılı ifadelerin yerine belirtilen teknik davranışların belli ifadeler altında toplanması yönünde görüş bildirilmiştir.
- Performans ölçümünde önem arz etmeyen ifadelerin ölçekte yer almasının anlamsız olacağı yönünde görüş bildirilmiştir.
- Genel olarak hazırlanan ölçek taslağının gitar performansını ölçmeye yönelik ifadeleri içerdiği belirtilmiştir.
- Hazırlanan ölçeğin bilimsel niteliklerinin (geçerlilik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik) yeterli olmasının yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Gitar eğitiminde yarıyıl sonu sınavlarında öğrencinin performansını değerlendirmede öğrencinin dönem içi performansına (Devam-devamsızlık, derse olan ilgisi, verilen ödevlerine hazırlanması) verilen önemin belirlenmesi amacıyla gitar öğretim elemanlarının görüşleri alınmış, bu görüşlerin dağılımları Tablo 4.3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 3.1

Gitar Eğitiminde Yarıyıl Sonu Sınavlarında Öğrencinin Performansını Değerlendirmede Öğrencinin Dönem İçi Performansına (Devam-Devamsızlık, Derse Olan İlgisi, Verilen Ödevlerine Hazırlanması) Verilen Önemi Gösteren Dağılımlar Tablosu

Soru No	Görüşler	n	Dağılımlar									
			(5) Tamamen		(4) Çok		(3) Orta		(2) Az		(1) Hiç	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
5	Gitar eğitiminde, yarıyıl sınavlarında öğrencinin performansını değerlendirmede öğrencinin dönem içi performansının (Derse devam-devamsızlık, derse olan ilgi, verilen ödevlerine hazırlanma) ne derecede önemli olduğu	9	4	44,44	4	44,44	1	11,11	0	0	0	0

Tablo 4.3.1’de görüldüğü gibi, görüş alınan öğretim elemanlarının %44,44’ü gitar eğitiminde yarıyıl sonu sınavlarında öğrencinin performansını değerlendirmede öğrencinin dönem içi performansına “Tamamen”, %44,44’ü “Çok”, %11,11’i ise “Orta” derecede önem vermektedirler. Bu bilgiler ışığında bakıldığında gitar eğitiminde yarıyıl sonu sınavlarında öğrencinin performansını değerlendirmede öğrencinin dönem içi performansına verilen önem, görüş alınan öğretim elemanlarının tamamında “Orta” derecenin üstünde olduğu görülmektedir. Bu durumda alınan görüşler doğrultusunda, öğrencinin dönem içindeki performansının sınav esnasında değerlendirmeye katılması uygun bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle de, “Dönem içi durum” maddesi ölçeğe eklenmiştir.

Alınan görüşler doğrultusunda Gitar Performans Derece Ölçeği taslağı üzerinde değişiklikler yapılmış ve ölçeğe son hali verilmiştir. Alınan görüşler doğrultusunda ölçek üzerinde yapılan değişiklikler:

- 1.madde, “duruş-tutuş-oturuş” olarak değiştirilmiştir.
- 4.madde, “Akort yapabilme” olarak değiştirilmiştir.
- 5.madde, performans başarısında “teknik” ve “müzikalite” kadar önem arz etmediği için ölçekten çıkarılmıştır.

- 6.madde, performans başarısına etki eden bir madde olmadığı düşünülerek ölçekten çıkarılmıştır.
- 7.madde, “Konum geçişleri” olarak düzeltilmiştir.
- 8.madde, “Bareli pasajlarda temiz ses üretebilme” olarak değiştirilmiştir.
- 10.madde, “Sağ el tekniği” altında yer aldığı için ölçekten çıkarılarak “Sağ el tekniği” maddesi içinde değerlendirmeye katılmıştır.
- 11.madde, yeterince açık/anlaşılır bir ifade olmadığından ölçekten çıkarılmıştır.
- 12.madde, (Tempoya bağlı kalma) “Müzikal etki ve yorumlama” bölümüne alınmıştır.
- 13,14,15,16. Maddeler, “Sol el tekniği” maddesi altında toplanmıştır.
- 17,18,19,20,21,22,23,24. Maddelere, “Sağ el tekniği” maddesi altında yer verilmiştir.
- 25.madde, “Gürlük ifadelerine uygun çalma” olarak değiştirilmiştir.
- 26.madde, 25.maddede yapılan değişikliğe bağlı olarak ihtiyaç duyulmadığından ölçekten çıkarılmıştır.
- 27.madde, “Hız ifadelerine uygun çalma” olarak değiştirilmiştir.
- 28.madde, 27.maddede yapılan değişikliğe bağlı olarak ihtiyaç duyulmadığından ölçekten çıkarılmıştır.
- 29.madde, “Eserin/etüdün etkili biçimde seslendirilmesi/yorumlanması” olarak değiştirilmiştir.
- 30.madde, 29.maddede yapılan değişikliğe bağlı olarak ihtiyaç duyulmadığından ölçekten çıkarılmıştır.
- “Eseri/etüdü seslendirmede bütünlük” ve “Dönem içi durum” maddeleri, ölçeğe yeni maddeler olarak eklenmiştir.

4.4. Gitar Öğretim Elemanlarının Görüşleri Alınarak Oluşturulan Ölçme Aracının Bilimsel Niteliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın dördüncü alt problemini oluşturan, “Gitar öğretim elemanlarının görüşleri alınarak oluşturulan ölçme aracının bilimsel nitelikleri (geçerlilik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik özellikleri) nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

4.4.1.Kapsam ve Yapı Geçerliliklerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum

Ölçme aracının kapsam geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla, geliştirilen ölçme aracının kapsadığı davranışları belirleyebilmek için, Eğitim Fakülteleri GSEB MEABD lisans programında yer alan sekiz yarıyılık bireysel çalgı gitar dersi içerikleri incelenmiştir. Ayrıca ölçekte yer alan maddelerin oluşturulmasında konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında önceden yapılmış benzer çalışmalar ve müzik eğitimi veren değişik kurumlarda kullanılan ölçekler incelenmiş, analiz edilmiştir. Analiz ve incelemeler sonucunda oluşturulan ölçek taslağının yapısı ve maddeler hakkında uzman görüşleri alınmıştır.

Oluşturulan ölçek taslağı için, ifade-anlatım, içerik, biçim ve puanlama yöntemleri ile ilgili sözlü ve yazılı olarak alınan uzman görüşleri ve önerileri doğrultusunda ölçekte ilgili değişiklikler yapılmıştır. Gitar eğitimcileri, ölçme aracının kapsam bakımından, gitar performansının ölçülmesi amacına yönelik ölçme yapabileceği görüşünü bildirmişlerdir.

Ölçme aracının yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla temel bileşenler analizi yapılmıştır. Tablo 4.4.1’de ölçme aracı maddeleri ve bu maddelerin faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 4. 4.1

Ölçme Aracının Yapısını Gösterir Temel Bileşenler Analizi Sonuçları Tablosu

Ölçütler		Bileşen 1
1	Duruş, tutuş, oturuş	.853
2	Sağ ve sol el uyumu	.798
3	Doğru ve temiz çalma (entonasyon)	.776
4	Akort yapabilme	.767
5	Dönem içi durum (Derse devam, derse olan ilgi ve tutum, ödevlerine hazırlanma)	*
6	Konum geçişleri	.716
7	Bareli pasajlarda temiz ses üretebilme	.862
8	Akorlu pasajlarda netlik	.658
9	Sağ el tekniği (Apoyando, Tirando, Tremolo, Resguado vb.)	.682
10	Sol el tekniği (Legato, Glissando, Vibrato vb.)	.804
11	Gürlük ifadelerine uygun çalma	.741
12	Hız ifadelerine uygun çalma	.659
13	Tempoya bağlı kalma	.846
14	Eserin etkili biçimde seslendirilmesi/yorumlanması (Dönem özelliklerini ve form özelliklerini yansıtabilme)	.787
15	Eseri/Etüdü seslendirmede bütünlük	.706

Tablo 4.4.1 incelendiğinde, ölçme aracının tek bir temel yapıyı ölçtüğü görülmüştür. Bu yapı, ölçme aracının geliştirilme amacı olan gitar performansının ölçülmesidir. Ölçme aracının genel amacına hizmet etme derecesini bildiren bileşen yükleri incelendiğinde, değerlerin .65 ile .86 arasında değiştiği görülmüştür. Yalnızca beşinci madde olan “Dönem içi durum (Derse devam, derse olan ilgi ve tutum, ödevlerine hazırlanma)” maddesi tüm puanlayıcılar tarafından boş bırakıldığı için faktör analizine dâhil edilmemiştir. Ancak alınan uzman görüşlerinin %88’i tarafından sınavlarda değerlendirmeye katıldığı için ölçekte yer alması uygun görülmüştür. Bu değerlerin -1,00 ile +1,00 arasında değiştiği ve (tüm maddelerin pozitif yönde ölçme yaptığı koşulda) kabul edilebilir faktör yükü alt sınırının .30 olduğu göz önüne alındığında tüm faktör yüklerinin belirtilen sınırın oldukça üstünde olduğu görülmüştür (Dalkıran, 2009: 4). Bu durum tüm maddelerin ölçme aracının genel amacına yönelik ölçme yaptığının göstermektedir.

4.4.2. Güvenilirliğin İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum

Ölçme aracının güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla, iç tutarlılık testi (Cronbach’s Alfa) ve puanlayıcılar arası güvenilirlik (Kendall’s W) testi yapılmıştır.

Ölçme aracında yer alan maddelerin birbirleriyle ne derecede tutarlı olduklarını belirlemek amacıyla yapılan iç tutarlılık testi sonuçları tablo 4.4.2’de verilmiştir.

Tablo 4. 4.2

Ölçme Aracının İç Tutarlılığını Gösterir Güvenilirlik Testi Sonuçları Tablosu

	Ölçütler	α
1	Duruş, tutuş, oturuş	.864
2	Sağ ve sol el uyumu	.815
3	Doğru ve temiz çalma (entonasyon)	.835
4	Akort yapabilme	.833
5	Dönem içi durum (Derse devam, derse olan ilgi ve tutum, ödevlerine hazırlanma)	*
6	Konum geçişleri	.824
7	Bareli pasajlarda temiz ses üretebilme	.864
8	Akorlu pasajlarda netlik	.837
9	Sağ el tekniği (Apoyando, Tirando, Tremolo, Resguado vb.)	.830
10	Sol el tekniği (Legato, Glissando, Vibrato vb.)	.831
11	Gürlük ifadelerine uygun çalma	.819
12	Hız ifadelerine uygun çalma	.821
13	Tempoya bağlı kalma	.819
14	Eserin etkili biçimde seslendirilmesi/yorumlanması (Dönem özelliklerini ve form özelliklerini yansıtabilme)	.818
15	Eseri/Etüdü seslendirmede bütünlük	.818

Tablo 4.4.2 incelendiğinde beşinci madde dışında kalan tüm maddelerin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayılarının .81 ile .86 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca testin tamamına ait Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .84'tür. Bu bulgular ışığında testin kabul edilebilir iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir.

Ölçme aracının puanlayıcılar arası güvenilirlik derecesinin belirlenmesi amacıyla yapılan Kendall's W testi sonucunda, güvenilirlik katsayısı .60 çıkmıştır.

Ölçme aracının güvenilirliğinin .80'in üstünde, geçerliliğinin ise .40 - .70 aralığında olması gerektiği göz önüne alındığında, ölme aracının kabul edilebilir düzeyde geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

4.4.3. Ölçme Aracının Kullanışlılığına İlişkin Bulgular ve Yorum

Gitar eğitiminde performansın ölçülmesi amacıyla hazırlanan ölçeğin son özelliği olan kullanılışlılığının belirlenmesi amacıyla, hazırlanan ölçme aracı, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü ve Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi MEABD gitar öğrencileri arasından rastlantısal olarak seçilen 7 bireysel çalgı gitar öğrencisine uygulanmıştır. Yapılan uygulama sonucunda ölçeğin kullanılışlılığına dair temel yaklaşım alanları maddeler halinde aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

1. Ölçeğin kapsamı, biçimi, likertleri ve puanlama yöntemi tüm öğretim elemanları tarafından aynı şekilde açıkça anlaşılmıştır.
2. Ölçekte 3 boyut altında toplanan 15 madde, ölçme aracının performans esnasında kullanılmasına uygun bir sürede puanlanabilmiştir. (Ortalama 3 dakika)

Bu bağlamda, hazırlanan ölçme aracının asgari kullanılışlılık derecesine sahip olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

“Gitar Eğitiminde Performans Ölçeği Geliştirme” isimli bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında, aşağıda maddeler halinde sıralanan sonuçlara ulaşmak mümkün olmuştur.

1. Bu çalışmaya zemin oluşturmak amacıyla, gitar öğretim elemanlarından alınan görüşler doğrultusunda, görüşülen gitar öğretim elemanları, gitar eğitiminde performans ölçme amacıyla geliştirilmiş olan yerli ve yabancı performans ölçeklerini ağırlıklı olarak az ve/veya orta derecede izlemektedirler.
2. Görüş alınan gitar öğretim elemanlarının; gitar eğitiminde önceden hazırlanmış, bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan yazılı bir ölçme aracından yararlanma durumları ağırlıklı olarak az ve/veya orta derecededir.
3. Görüş alınan gitar öğretim elemanları ağırlıklı olarak kendi geliştirdikleri bir performans ölçme aracını kullanmaktadırlar.
4. Görüş alınan gitar öğretim elemanlarının yarıyıl sonu sınavlarını ağırlıklı olarak diğer öğretim elemanlarıyla birlikte yaptığı görülmektedir.
5. Görüş alınan gitar öğretim elemanlarının, gitar performansını değerlendirmede, ağırlıklı olarak “*teknik, sınav performansı, müzikalite, dönem içi durum*” gibi ölçütlere dikkat ettikleri tespit edilmiştir.
6. Gitar eğitiminde performansın ölçülmesi amacıyla hazırlanan ölçme aracı, ürün ve süreç değerlendirmeye yönelik olup, “A.Temel Davranışlar”, “B.Teknik Davranışlar” ve “C.Müzikal Etki ve Yorumlama” olarak üç alt boyutta yer alan toplam on beş hedef davranışı kapsamaktadır.
7. Kapsam geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla alınan uzman görüşlerinin pozitif yönde olması ve yapı geçerliliğinin belirlenmesi için yapılan temel bileşenler analizinde faktör yüklerinin yüksek çıkması, hazırlanan ölçme aracının kapsam ve yapı geçerliliği bakımından kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

8. Ölçme aracının kendi içinde ne derece tutarlı olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarının .81 - .86 aralığında olduğu görülmüştür. Bu bağlamda hazırlanan ölçeğin tutarlı ölçüm yaptığı söylenebilir.
9. Ölçeğin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .84, Kendall's W puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı ise .60 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, hazırlanan ölçeğin güvenilirliğinin de kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.
10. Ölçme aracının kullanılabilirliğine dair yapılan çalışma sonucunda, performans esnasında kullanılabilirliğine uygun yapıda olduğu, asgari kullanılabilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Öneriler

1. Araştırma kapsamında geliştirilen "Gitar Performans Dereceleme Ölçeği" gitar eğitiminde gitar performansının nesnel, güvenli ve tutarlı şekilde ölçülmesi amacıyla yönelik olarak kullanılabilir.
2. Araştırma kapsamında oluşturulan ölçme aracından hareketle, başka çalgıların performanslarını ölçmeye yönelik benzer ölçme araçları geliştirme çalışmaları yapılabilir.
3. Mevcut ölçme yöntemleri ve ölçme araçları üzerine güncelleme ve/veya geliştirme çalışmaları yapılabilir.
4. Hazırlanan "Gitar Performans Dereceleme Ölçeği" gerek görülürse ilgili uyarlamalar yapılarak, mesleki müzik eğitimi veren kurumların özel yetenek sınavlarında, gitar performansının ölçülmesi amacıyla kullanılabilir.
5. Araştırma kapsamında hazırlanan ölçek ilerleyen zamanda, değişen eğitim-öğretim ve ölçme-değerlendirme yaklaşımları doğrultusunda gözden geçirilerek güncellenebilir.
6. Bu araştırma ileriye dönük yapılacak benzer çalışmalar için temel oluşturma ya da ışık tutma bağlamında da yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

Çilden, Ş. (30-31 Ekim 2003). *Çalgı eğitiminde nitelik sorunları*, Cumhuriyetin 80. yılında müzik sempozyumunda sunulan bildiri. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Dalkıran, E. (23-25 Eylül 2009). *Keman eğitiminde performansa yönelik ölçme aracı örneği*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Dewey, J. (2007). *Deneyim ve eğitim*. (Çev: S. Akıllı). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Arıkan, N., Yenal, G. ve Taşpınar, G. (2006). *Golden dictionary*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Günay, E. (1973). Yaylı çalgı öğretmede bir grup özel hedefler, iki örnek hedefin davranışlara çevrilmeleri ve bu davranışları ölçebilecek ölçü araçları. *Flarmoni Dergisi*, 9(84), 20-23.

Karakaya, İ. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Tanrıoğen, A. (Ed.). *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s.55-79). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kıncal, R. Y. (2002). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Erzurum: Babil Yayınları.

Ogan Bekiroğlu, F. (2008). Performansa dayalı ölçümler: teori ve uygulama, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 5(1), 113-131.

Parasız, G. (2001). *Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerine göre ana çalgı keman eğitiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum

Russell, B. E. (2008). *The development of a guitar performance rating scale using facet-factorial approach*. MENC 61 National Biennial In-service Conference Milwaukee WI.

Şenoğlu Önder, C. ve Yıldız, G. (2008). Klasik gitar eğitiminin boyutları, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,8(15) 115-133.

Tan, Ş. (2008) *Öğretimde ölçme değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi

Tarman, S. (2006). *Müzik eğitiminin temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları

Uçan, A. (2005a). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.

Uçan, A. (2005b). *Müzik eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.

Yılmaz, H. (2007). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

EKLER

EK-1: ARASTIRMA KAPSAMINDA GELİSTİRİLEN “GİTAR PERFORMANS DERECELEME ÖLÇEĞİ” FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Sınıfı :

Sınav Tarihi:

		GİTAR PERFORMANS DERECELEME ÖLÇEĞİ									
	Hedef Davranış	Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Hiç	Katsayılar				Ağırlıklı Ölçme Puanı
		5	4	3	2	1	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
A- TEMEL DAVRANIŞLAR	1) Duruş, tutuş, oturuş						2x	1x	1x	1x	
	2) Sağ ve sol el uyumu						2x	2x	1x	1x	
	3) Doğru ve temiz çalma (entonasyon)						2x	1x	1x	1x	
	4) Akort yapabilme						1x	1x	1x	1x	
	5) Dönem içi durum (Derse devam, derse olan ilgi ve tutum, ödevlerine hazırlanma)						1x	1x	1x	1x	
B- TEKNİK DAVRANIŞLAR	6) Konum geçişleri						1,5x	1x	1x	1x	
	7) Bareli pasajlarda temiz ses üretebilme						1,5x	1x	1x	1x	
	8) Akorlu pasajlarda netlik						1,5x	1x	1x	1x	
	9) Sağ el tekniği (Apoyando, Tirando, Tremolo, Resguado vb.)						2x	2x	1x	1x	
	10) Sol el tekniği (Legato, Glissando, Vibrato vb.)						2x	2x	1x	1x	
C- MÜZİKAL ETKİ VE YORUMLAMA	11) Gürlük ifadelerine uygun çalma						0,5x	1x	2x	2x	
	12) Hız ifadelerine uygun çalma						0,5x	1x	2x	2x	
	13) Tempoya bağlı kalma						1x	1x	1x	1x	
	14) Eserin etkili biçimde seslendirilmesi/yorumlanması (Dönem özelliklerini ve form özelliklerini yansıtabilme)						0,5x	2x	3x	3x	
	15) Eseri/Etüdü seslendirmede bütünlük						1x	2x	2x	2x	
TOPLAM PUAN											

Öğretim Elemanı

**EK-2: ARAŞTIRMA KAPSAMINDA VERİ TOPLAMAK AMACIYLA
GELİŞTİRİLEN UZMAN GÖRÜŞME FORMU**

YÖNERGE

Bu anket, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında yürütülmekte olan “Gitar Eğitiminde Performans Ölçeği Geliştirme” isimli yüksek lisans tezine ilişkin verilerin bir kısmını toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket, gitar eğitiminde dönem sonu sınavlarında kullanılmak üzere yazılı bir ölçme aracı geliştirme amacına yönelik olarak hazırlanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ankete katılan öğretim elemanlarına ait kişisel bilgileri kapsamaktadır. İkinci bölüm ise gitar eğitiminde performansın ölçümüne ilişkin soruları kapsamaktadır.

Ankete vereceğiniz gerçekçi ve içtenlikli yanıtlar araştırmaya büyük katkı sağlayacağından, ilginiz ve titizliğiniz için şimdiden teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Şevki Özer AKÇAY

Araştırma Görevlisi

Kişisel Bilgiler

Aşağıdaki sorulara uygun yerlere (X) işareti koyarak yanıt veriniz.

1. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2. En son öğrenim düzeyiniz?

Lisans Yüksek Lisans Doktora Sanatta Yeterlilik

3. Görevli olduğunuz kurum?

- Üniversite :
- Fakülte :
- Bölüm :
- Anabilim dalı :

4. Ünvanınız?

- Profesör
 Doçent
 Yardımcı Doçent
 Öğretim Görevlisi
 Okutman
 Araştırma Görevlisi

5. Kıdeminiz?

- 0 – 5 yıl
• 6 – 10 yıl
• 11 – 15 yıl
• 16 – 20 yıl
• 21 – 25 yıl
• 26 – daha fazla

Gitar Eğitiminde Performansın Ölçülmesine İlişkin Sorular

Bu bölümdeki sorulara vereceğiniz yanıtlar aşağıdaki ifadeleri ve sayısal değerleri içermektedir. Size uygun olan sayısal değerın yanındaki paranteze (X) işareti koyarak yanıtlayınız.

(5) Tamamen	(4) Çok	(3) Orta	(2) Az	(1) Hiç
-------------	---------	----------	--------	---------

1- Gitar eğitiminde, performans ölçme amacıyla geliştirilmiş olan yerli ve yabancı performans ölçeklerini ne derecede izleyebiliyorsunuz?

5 ( )   4 ( )   3 ( )   2 ( )   1 ( )

2- Gitar eğitiminde, önceden hazırlanmış bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan yazılı bir ölçme aracından ne derecede yararlanıyorsunuz?

5 ( )   4 ( )   3 ( )   2 ( )   1 ( )

3- Gitar eğitiminde, kendi geliştirdiğiniz bir ölçme aracından ne derecede yararlanıyorsunuz?

5 ( )   4 ( )   3 ( )   2 ( )   1 ( )

4- Gitar eğitiminde, yarıyıl sonu sınavlarını nasıl yapıyorsunuz?

- Kendim, tek başıma
- Gitar öğretim elemanlarıyla birlikte
- Diğer öğretim elemanlarıyla birlikte

5- Gitar eğitiminde, yarıyıl sonu sınavlarda öğrencinin performansını değerlendirmede öğrencinin dönem içi performansı (Devam-devamsızlık, derse olan ilgisi, verilen ödevlerine hazırlanması) ne derecede önem taşımaktadır?

5 ( )   4 ( )   3 ( )   2 ( )   1 ( )

6- Gitar eğitiminde, yarıyıl sonu sınavlarında öğrenci performansını değerlendirmede kullandığınız ölçütler (kriterler) nelerdir?

- 7- Gitar eğitiminde, performans ölçümü için, bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği olan yazılı bir ölçme aracı kullanılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

- 8- Gitar eğitiminde, performansın ölçülmesine yönelik olarak hazırlanmış olan ekte sunduğumuz “Gitar Performans Derece Ölçeği” taslağı hakkında (desteklenmesi gereken yönleri ve/veya yeterliliği hakkında) görüş ve önerileriniz nelerdir?

EK-3: ÇALIŞMA KAPSAMINDA GELİŞTİRİLEN ÖLÇEKLE YAPILAN UYGULAMA ÖLÇÜMLERİNDE 4 ÖĞRETİM ELEMANI TARAFINDAN VERİLEN PUANLAR TABLOSU

	A Puanlayıcısı	B Puanlayıcısı	C Puanlayıcısı	D Puanlayıcısı
1.öğrenci	60	57	85	87
2.öğrenci	56	62	63	73
3.öğrenci	51	54	44	57
4.öğrenci	59	66	75	77
5.öğrenci	49	59	62	72
6.öğrenci	54	59	61	80
7.öğrenci	54	80	70	58

ÖZGEÇMİŞ

Şevki Özer AKÇAY

1982 yılında Erzurum’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum’da tamamladı.

2003 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünü kazandı. İki yıl keman eğitimi aldıktan sonra 2005 yılında gitar ana dalına geçerek bu alandan mezun oldu.

2003-2004 sezonunda Erzurum Devlet Tiyatrosu’nda müzisyen sanatçı olarak görev aldı.

2003-2007 yılları arasında pek çok Orkestra ve Koro konserinde Keman icracısı, Gitar icracısı ve Korist olarak görev aldı.

2007 yılında mezun olduktan sonra aynı yıl Atatürk Üniversitesi Aydın Doğan Özel İlköğretim Okulu’nda müzik öğretmeni olarak görev yaptı.

2007 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yüksel Lisans eğitimine başladı.

2009 yılında Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. Halen bu görevine devam etmektedir.